

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงโปรดเกล้าให้จัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพขึ้น และได้มีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ร.ศ. 116 ออกใช้บังคับ มีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลท่าฉลอม ร.ศ. 124 ซึ่งกำหนดให้กำนัน และผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในเขตจัดการสุขาภิบาลร่วมเป็นกรรมการและคณะกรรมการ ต้องได้รับอนุมัติจากเทศาภิบาลในการออกกฎข้อบังคับจะต้องเสนอกระทรวงมหาดไทยผ่านผู้ว่าราชการเมืองจนถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากการกระจายอำนาจในครั้งนั้นเกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นเป็นอย่างมาก พระองค์จึงให้ตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. 127 ขึ้น กำหนดให้มีสุขาภิบาล 2 ประเภท คือ สุขาภิบาลที่จัดตั้งในท้องที่เป็นเมืองและมีความเจริญรุดลงมา เรียกว่า สุขาภิบาลตำบล โดยให้จัดตั้งสุขาภิบาลทั้งสองประเภทดังกล่าว ขึ้นในท้องที่มีประชาชนมีความพร้อม (สุขสมาน วงศ์สุวรรณ, 2527, หน้า 400)

ในปัจจุบันการปกครองของไทยได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีทั้งสิ้น 12 หมวด 336 มาตรา ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากรัฐธรรมนูญฉบับนี้สรุปสาระโดยรวม 3 ประการคือ การเพิ่มสิทธิ เสรีภาพ และส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครอง การเพิ่มอำนาจประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการพยายามทำให้การใช้อำนาจรัฐสุจริต มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 ซึ่งกำหนดว่า รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น และด้านการปกครองของส่วนท้องถิ่น หมวด 9 การปกครองส่วนท้องถิ่น ในมาตรา 282 ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความสำคัญอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและ มาตรา 284 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่าง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง ให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติโดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นต่อเนื่องให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2540, หน้า 145) โดยรัฐจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติบุคคลเพื่อมอบอำนาจให้ดำเนินกิจการของท้องถิ่นได้เอง โดยมีความเป็นอิสระตามสมควรและอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของรัฐ หรือ อีกนัยหนึ่งคือการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดมีอยู่ 2 ระบบ คือระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไป มีอยู่ 4 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งมีอยู่ 2 รูปแบบคือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2538, หน้า 109)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก รูปแบบหนึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ แก้ปัญหาและพัฒนาตำบล ในด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 วรรค 9 กำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง ภายในตำบลและมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น รวมถึง มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการส่งเสริมและประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาได้

การเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีส่วนร่วม และรับผิดชอบตามมาตรา 289 กำหนดไว้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และ มาตรา 81 ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2540, หน้า 149)

งานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย กิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาตลอดชีวิตกับประชาชนทุกคน โดยเฉพาะผู้พลัด และขาดโอกาสของการศึกษา การจัดการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาที่ยกระดับความรู้ ทางการศึกษาสร้างโอกาสและความเสมอภาคเท่าเทียมให้กับประชาชน ในด้านการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษาคืออาคารสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนในพื้นที่ การใช้งบประมาณเพื่อนำมาคำนวณการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและที่เกี่ยวข้อง ด้านบุคลากร ประกอบด้วยครูและบุคลากร รวมถึงด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ด้านการบริหารและ การจัดการเดิมอยู่ในการกำกับดูแลรับผิดชอบตามกรอบและบทบาทหน้าที่ของแบบการศึกษา นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานดังกล่าวได้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามโครงสร้าง ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนภูมิภาคยังคงใช้ชื่อหน่วยงานเดิม คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดในแต่ละจังหวัดจะมีบทบาทโดยตรงกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ ซึ่งจะเป็น ผู้ปฏิบัติการระดับพื้นที่ในการประสานงานบริหารและการจัดดำเนินงาน ไปยังท้องถิ่นและหมู่บ้าน ในการจัดการศึกษา ยังคงอยู่ในบทบาทหน้าที่การดำเนินงานภายใต้การดูแลควบคุมและรับผิดชอบ ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ซึ่งเป็นสถานศึกษาการดำเนินงานการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนสายสามัญที่พบในพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีรายได้น้อย จึงมีศักยภาพในการสนับสนุนหรือร่วมจัดดำเนินการได้น้อยมาก สรุปปัญหาการจัด การศึกษานอกโรงเรียนที่พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขาดความพร้อมด้าน สถานที่ เงินทุนเครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษา รวมถึงบุคคลที่เข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรม ที่จะต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้น้อย มีความพร้อมมากที่สุด และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้น้อย มีความพร้อมน้อยที่สุด (วิทยาลัยนักบริหารสถาบันพัฒนา ข้าราชการพลเรือน, 2544, หน้า 21) และโดยสภาพความเป็นจริงองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่ได้ ดำเนินการรับการถ่ายโอนให้จัดการศึกษาอย่างแท้จริง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งอาจให้ การสนับสนุนงบประมาณบ้าง ซึ่งก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความเป็นศักยภาพในการ จัด การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยหวังว่าผล ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ อาจเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความพร้อม ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจำแนกตามรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ต่างกัน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะอื่นรวมทั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

คำถามของการวิจัย

1. ศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับใด
2. ศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่
3. ปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลมีอะไรบ้าง
4. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างไร

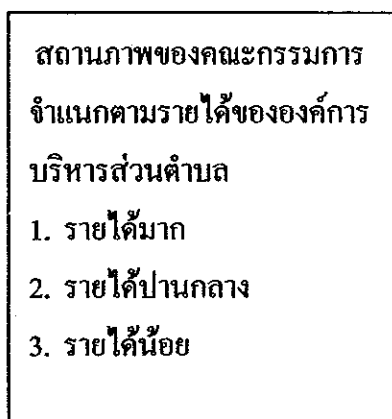
สมมติฐานของการวิจัย

ศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ต่างกันแตกต่างกัน

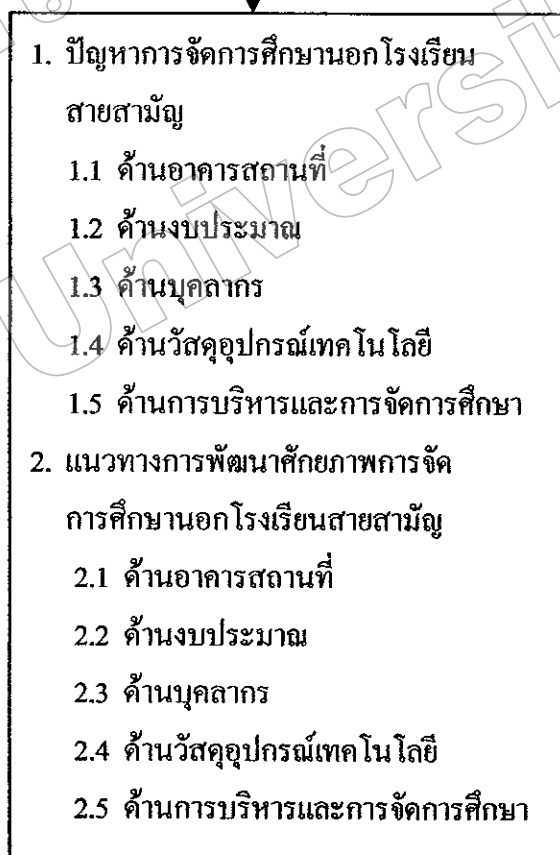
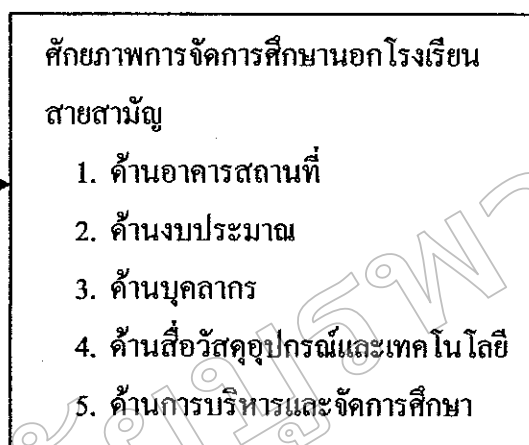
กรอบความคิดเห็นในการวิจัย

การศึกษารุ่นนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับศักยภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนา
ศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นงานหลัก
ของการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญ โดยศึกษาจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การ
บริหารส่วนตำบลจำแนกตามระดับรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์
ข้อมูล ดังกรอบความคิดการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาศักยภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนา ศักยภาพในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาค ตะวันออก โดยศึกษาในสาระที่เกี่ยวข้องกับด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล จำนวน 998 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 477 แห่ง ในภาคตะวันออก

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 524 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบล 262 แห่ง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

3. ตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย สถานภาพของคณะกรรมการผู้ปฏิบัติงานในส่วนตำบล โดยจำแนกตามรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

3.1.1 รายได้น้อย

3.1.2 รายได้ปานกลาง

3.1.3 รายได้มาก

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

3.2.1 ความคิดของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลต่อศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2.2 ความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลที่มีต่อปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2.3 ความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลต่อแนวทางการพัฒนา ศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง จิตความสามารถในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในการวิจัยนี้ ศึกษาจากกรอบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยจำแนกศักยภาพในการจัดการศึกษา 5 ด้านดังนี้

1.1 ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

1.2 ด้านงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรเงินงบประมาณรายได้หรือเงินอุดหนุนอื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการสนับสนุนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ได้อย่างพอเพียง

1.3 ด้านบุคลากร หมายถึง ศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ที่มีความรู้ความเข้าใจในงานการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่ ทั้งนี้มีวิสัยทางการศึกษา ในระดับปริญญาตรีทางการศึกษาเป็นเบื้องต้น

1.4 ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี หมายถึง ศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีในการใช้และการจัดหาสนับสนุนให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

1.5 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา หมายถึง ศักยภาพเกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการการดำเนินงานการศึกษายาสามัญ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การบริหารงานทั่วไป งานจัดทำแผนพัฒนาและปฏิบัติการ งานสารสนเทศข่าวสารข้อมูล สถิติ การจัดโครงสร้างการบริหารและกรอบอัตรากำลัง การจัดทำทะเบียนและระบบทะเบียนนักศึกษา การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ การกำกับดูแลควบคุมติดตามรายงานผล การวัดผลและประเมินผล ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลต่อข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ในสาระที่เกี่ยวข้องกับด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ด้านบริหารและการจัดการศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง คิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการปรับปรุงแก้ไข การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ในสาระเกี่ยวกับด้าน 5 ด้านคือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ด้านการบริหารและการจัดการ

4. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 แก้อไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งในการวิจัยนี้เป็นการสุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามความสามารถในการเก็บรายได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

4.1 รายได้มาก หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีรายได้มากกว่า 12-20 ล้านบาทขึ้นไป

4.2 รายได้ปานกลาง หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีรายได้มากกว่า 6-12 ล้านบาท

4.3 รายได้น้อย หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีรายได้ต่ำกว่า 6 ล้านบาท

5. คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งในวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะกับบุคคลในตำแหน่งดังต่อไปนี้

5.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากการเลือกตั้งจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทสำคัญในการบริหารและดูแลรับผิดชอบองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด

5.2 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ข้าราชการประจำที่มีหน้าที่และบทบาทในการดูแลควบคุมและรับผิดชอบการบริหารงานและการจัดการทั่วไป งานแผนงาน งานอาคารสถานที่ งานงบประมาณ

6. การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนให้กับกลุ่มผู้ที่พลาดโอกาสและด้อยโอกาสทางการศึกษาที่อยู่นอกระบบโรงเรียนผ่านเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับซึ่งแบ่งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย และจัดในรูปแบบการศึกษาแบบกพบกลุ่ม การศึกษาทางไกลและรูปแบบวิธีการเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย

7. ภาคตะวันออก หมายถึง พื้นที่การแบ่งเขตตามสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว